

Ken Roth: 'Corona wordt het nieuwe terrorisme'
DOSSIER: DE WERELD VOLGENS CORONA

Directeur van Human Rights Watch waarschuwt voor misbruik coronacrisis
GIE GORIS, MO, 25 MAART 2020

Het persbericht van Human Rights Watch van dinsdag 24 maart stelde de vraag duidelijk en gebald: 'Lockdowns or Crackdowns?' Met andere woorden: nemen regeringen maatregelen om de pandemie of de oppositie te bestrijden? MO* sprak met Human Rights Watch-directeur Ken Roth voor meer tekst en uitleg.

'Mensen zijn bereid om zich aan draconische maatregelen te houden, om de coronacrisis te temperen. Maar dat inspireert autoritaire leiders tot gevaarlijke en contraproductieve keuzes', zegt Ken Roth vanuit Genève. En de lijst met landen die uit de coronabocht gaan, wordt snel langer. Maar voor hij daar verder op in gaat, wil hij graag een stapje terug zetten en zelf de vraag stellen: wat is een effectief gezondheidsbeleid?

'Overheidsensuur is het klimaat waarin virussen of bacteriën best gedijen'

Ken Roth: De eerste noodzaak om een effectief openbaar gezondheidsbeleid te kunnen voeren, is dat informatie eerlijk, transparant en snel verspreid wordt. Je moet wéten wat er aan de hand is. Want virussen of bacteriën onderwerpen zich niet aan overheidsensuur, integendeel: dat is het klimaat waarin ze best gedijen. De Chinese reactie op de arts in Wuhan die in december de wereld wilde waarschuwen voor het coronavirus, was censuur, in plaats van de waarschuwing ernstig te nemen.'

Dat had rampzalige gevolgen, want daardoor kreeg het virus een voorsprong van drie weken op de gezondheidszorg. Tijdens die weken reisden miljoenen mensen door of vanuit Wuhan. Het gevolg was dat het virus een groot deel van China en daarna de rest van de wereld bereikte.

Censuur is schadelijk, maar in de Verenigde Staten was dat niet eens nodig om ook weken tijd te verliezen.

Ken Roth: Het voorbeeld van de VS toont aan dat onbekwaamheid volstaat om rampen te veroorzaken. President Trump is meer geïnteresseerd in zelfpromotie dan in openbare gezondheid. Eerst noemde hij corona opgezet spel. Hij snoeide zwaar in de Dienst voor het bestrijden van pandemieën, die tot het National Security Agency (de grootste Amerikaanse geheime dienst, red.) behoort. Hij wou per se dat een Amerikaanse, maar slechte coronatest gebruikt zou worden in plaats van de test die goedgekeurd was door de Wereldgezondheidsorganisatie. Het gaat dus niet om één vergissing, maar om een serie slechte beslissingen en slecht bestuur.

'Trump toont aan dat onbekwaamheid volstaat om rampen te veroorzaken'

Maar dat maakt het beleid van de Chinese president Xi Jinping niet minder rampzalig. De Universiteit van Southampton berekende dat het coronavirus 95 procent minder verspreiding gekend zou hebben als het drie weken eerder was aangepakt. Dat is een gigantisch verschil, en het zou de groei van een mondiale pandemie hebben kunnen voorkomen.

Wat hebben we dan het meest nodig: vrijheid van informatie en meningsuiting? Of een sterke staat die goed bestuurt?

Ken Roth: Je hebt beide nodig. De overheid moet de vrije verspreiding van informatie toestaan en er

vervolgens snel en effectief mee aan de slag gaan.

Ik hoor nu veel mensen die zeggen dat een autoritair bestuur beter geschikt is om snel en doortastend op te treden. Maar kijk naar de manier waarop autoritaire regimes echt gehandeld hebben. Dan zie je dat ze zonder uitzondering hun macht en eigen politieke doelstellingen laten voorgaan op het belang van de bevolking.

Kan u enkele voorbeelden geven?

Ken Roth: Ik blijf nog even bij China: Amerikaanse journalisten worden tot op de dag van vandaag het land uitgezet, terwijl Chinese journalisten die naar Wuhan gaan gearresteerd worden. Het officiële verhaal – dat het virus bedwongen is – mag onder geen beding tegengesproken worden. Nochtans zijn er ernstige redenen om aan de Chinese cijfers te twijfelen. Al was het maar omdat ze enkel rekening houden met mensen die positief testen én symptomen vertonen.

‘Dit heeft niets te maken met de gezondheid van de bevolking, wel met het onderdrukken van kritiek’

Of kijk naar Egypte. President Sisi minimaliseerde het virus en onderdrukte het nieuws over het coronavirus in Egypte om de toerisme-industrie niet te verstoren.

In Cambodja en Venezuela worden activisten van de oppositie of journalisten gearresteerd omdat ze kritiek hebben op de manier waarop de overheid reageert op de pandemie. In Cambodja kan je al achter de tralies als je op sociale media zaken post of deelt die de overheid “vals” vindt.

Viktor Orbán in Hongarije vraagt een noodtoestand, die hem in staat moet stellen journalisten die “nepnieuws” verspreiden tot vijf jaar in de gevangenis te gooien, en uiteraard zal de regering beslissen wat nepnieuws is en wat echt nieuws. Deze week kreeg hij daarvoor niet de nodige 80 procent van de stemmen in het parlement, volgende week volstaat een tweederde meerderheid, en die haalt hij zeker.

Terwijl we spreken, probeert president Duterte in de Filipijnen gelijkaardige volmachten af te dwingen. Wat hier voorligt, heeft niets te maken met het beschermen van de gezondheid van de bevolking, maar met het onderdrukken van kritiek op het regime.

Dat neemt niet weg dat we een sterke overheid nodig hebben om de gezondheid te beschermen met doortastende maatregelen.

Ken Roth: Uiteraard, maar je ziet een groeiende lijst landen waar die noodzaak misbruikt wordt om de zittende macht te beschermen, niet de bevolking. Orbán is een duidelijk voorbeeld, maar wat Netanyahu in Israël doet, is niet anders. Een premier die vervolgd wordt voor corruptie, besluit het gerecht te sluiten en probeert ook het parlement te sluiten, zagezegd om het virus te bestrijden. Dat is het patroon: autocraten onderdrukken eerst de informatie en ze gebruiken maatregelen om zichzelf te dienen, in plaats van de bevolking.

Imran Khan, de premier van Pakistan, is een democratische leider. Maar hij zegt dat hij niets kan doen, omdat de mensen te arm zijn om thuis te blijven zitten. Ook geen goed voorbeeld.

Ken Roth: Hij weegt kosten en baten af, en je kan ongetwijfeld argumenteren dat hij een verkeerde keuze maakt. Maar die keuze houdt niet in dat informatie of media onderdrukt worden. Het is niet omdat je democratisch verkozen bent, dat je vanzelf goed gaat besturen.

Maar een verkeerde keuze is in dit geval niet zonder massale gevolgen.

Ken Roth: Uiteraard. Maar het is niet zo dat effectief beleid nood heeft aan autoritair bestuur. Kijk naar Frankrijk, Italië en zo veel andere democratische landen. De regeringen hebben er duidelijk

voldoende macht en autoriteit om stringente maatregelen uit te vaardigen en op te leggen, en de bevolking is er meer dan bereid om de regels op te volgen als het publieke welzijn daarom vraagt. Trouwens, de meest succesvolle landen zijn Taiwan en Zuid-Korea. Twee democratieën die vrije uitwisseling van informatie combineerden met beslissende en slimme acties.

Nogal wat experts vinden dat China, na het slechte en vertraagde begin, ook snel en goed gehandeld heeft. Voor sommigen is de lockdown van Wuhan het voorbeeld voor de wereld.

Ken Roth: Eenmaal de regering in actie schoot, werd de verdere verspreiding van het virus vanuit Wuhan voorkomen, dat klopt.

'Corona wordt het nieuwe terrorisme, het nieuwe excuus voor regeringen om burgerlijke vrijheden in te perken'

Maar de aanpak in Wuhan is allesbehalve voorbeeldig. Mensen stierven omdat ze vast zaten op hun appartement en geen test of zorg konden krijgen. Anderen werden van straat geplukt omdat ze een verhoogde lichaamstemperatuur hadden en belandden zo in groepen waar het virus zich snel kon verspreiden, ook al hadden ze voordien niet meer dan een verkoudheid of een griep.

Intussen zijn er, zeg je, steeds meer landen waar het coronabeleid misbruikt wordt om de politieke oppositie te bestrijden in plaats van het virus.

Ken Roth: Er duidelijk sprake van een trend, het is een politieke besmetting. Corona wordt het nieuwe terrorisme, het nieuwe excuus voor regeringen om burgerlijke vrijheden in te perken. Zoals de strijd tegen terrorisme gebruikt werd om Guantanamo (het omstreden gevangenkamp van de VS, red.) en foltering goed te praten.

Je ziet al hoe blij sommige regeringen zijn omdat ze betogingen kunnen verbieden. Pro-democratische manifestaties worden plots verboden in Algerije, anti-Poetinbetogingen zijn verboden in Rusland, de acties tegen Modi's anti-moslim burgerschapsbeleid in India, worden verboden. Er zijn zeker gezondheidsargumenten voor deze restricties op de korte termijn, maar wij vrezen voor de gevolgen op de lange termijn.

En daarom is het belangrijk dat iedereen nu uitkijkt, zodat we straks niet onaangenaam verrast zijn?

Ken Roth: Exact. Maar voor alle duidelijkheid wil ik er zeker aan toevoegen dat er heel legitieme redenen zijn voor overheden om de bewegingsvrijheid van mensen tijdelijk te beperken. Zolang die maatregelen bedoeld zijn voor de gezondheid van de bevolking, vormen ze géén schending van de mensenrechten.

De lockdowns in Europa zijn gepaste reacties op een gezondheidsdreiging, maar ze moeten in verhouding blijven met die dreiging. Dat betekent ook dat met het verdwijnen van de dreiging de beperkingen ook opgeheven moeten worden.

Intussen is elke beperking van kritiek of informatie niet alleen overbodig, ze verergert de gezondheids crisis. En dus moet alles in het werk gesteld worden om de mensenrechten te vrijwaren van het misbruik van de angst voor een pandemie, nu en zeker straks.